

POSITION PAPER

Wat is nodig voor 'zo thuis mogelijk' opgroeien?

aan: de Commissie Volksgezondheid, Welzijn en Sport van de Tweede Kamer
van : Nederlandse Vereniging voor Pleeggezinnen
voor : Ronde Tafelgesprek over Hervormingsagenda op 19 juni 2023
dd : 11 juni 2023

Hartelijk dank voor uw uitnodiging om te verwoorden wat volgens de Nederlandse Vereniging voor Pleeggezinnen nodig is om de broodnodige verbeteringen in het stelsel van jeugdhulp te realiseren en in hoeverre daarbij een/de Hervormingsagenda Jeugd kan helpen. Die vraag beantwoorden we vanuit het perspectief van pleeggezinnen en met een half oog naar het concept van de Hervormingsagenda dat nu beschikbaar is.

In onze bijdrage gaan we ervan uit dat de Hervormingsagenda de focus voor de komende jaren bepaalt, en dat (dus) onderwerpen die niet worden benoemd minder aandacht (c.q. minder middelen) zullen krijgen. Daarom zullen we twee naar onze idee onderbelichte thema's nader benoemen: enerzijds versterken van het "zo thuis mogelijk" opgroeien, anderzijds de versterking van sociale steun (of informele zorg) bij hulp aan gezinnen.

"Zo thuis mogelijk" versterken: waar willen we meer van en hoe doen we dat?

Ondanks alle inspanningen kunnen helaas niet alle kinderen altijd "echt thuis" opgroeien. De Hervormingsagenda bekrachtigt de ook in de Jeugdwet beschreven ambitie om voor die kinderen een plaats te vinden die "zo thuis mogelijk" is. Maar de agenda spreekt dan voornamelijk over het afbreken van wat we niet of minder willen (residentiele zorg), niet of nauwelijks over het versterken van hetgeen we wel willen.

We ervaren daardoor een groot gat in de Hervormingsagenda. Willen hervormingen slagen, dan moet er nu al **expliciet** gefocust worden op de inrichting van nieuwe alternatieven en de aanpassingen die dat gaat vragen van al bestaande vormen van zorg.

De rol van pleeggezinnen is er daar één van, en gezien de huidige omvang een belangrijke. Pleeggezinnen zijn 'gewone' gezinnen die hun huis en hart openstellen om het kind van een ander 'zo gewoon mogelijk' tijdelijk of langdurig op te vangen. We zien nu al dat dit steeds lastiger wordt, met het grote beroep dat er op hen wordt gedaan als een kind complexe problematiek heeft. Het is daarom hard nodig om te investeren in het werven van geschikte pleeggezinnen, maar ook (en misschien wel vooral) in het behoud van pleeggezinnen.

Dat vraagt **extra investeringen**, in begeleiding door professionals, maar ook door alternatieve steunstructuren, zoals het recent in Nederland geïntroduceerde Mockingbird Family Model, door specifieke aandacht voor de invloed op de eigen kinderen van pleegouders, voor nazorg na een plaatsing en voor mogelijkheden voor respijtzorg

Snelle beschikbaarheid van specialistische hulp voor kwetsbare kinderen en (pleeg-)gezinnen

In dat kader: het wonen in een ander gezin gaat bijna altijd gepaard met de noodzaak tot extra hulp: voor ouders, voor kinderen en voor pleeggezinnen. Aan al deze vormen van extra hulp is een tekort, er zijn om te beginnen te weinig pleegzorgbegeleiders en jeugdwerkers waardoor die vaak een hoge werkdruk ervaren en niet in staat zijn de ouders, kinderen en pleeggezinnen te begeleiden op een wenselijke manier.

Daarnaast is er een tekort aan specialistische jeugdhulp waardoor veel kinderen pas na lang wachten geholpen kunnen worden. Dat lange wachten levert in veel gevallen veel spanningen op in de pleeggezinnen. Het is daarom noodzakelijk dat dit onderwerp ruime aandacht krijgt in de Hervormingsagenda

Pleegzorg wordt daarbij gezien als “specialistische jeugdhulp”, die echter wel als “zo thuis mogelijke” hulp gewoon ergens in een gezin in een huis in een wijk vorm krijgt. Die extra hulp moet ook daar en in samenhang worden georganiseerd. Er moet duidelijkheid zijn over de taakverdeling tussen lokale teams, specialistisch ambulante teams, jeugd-ggz, jeugdbescherming, gemeenten en pleegzorgorganisaties. En zij moeten eventuele knelpunten in het aanvullende hulpaanbod in kaart brengen en proberen op te lossen.

Echt samen schouder eronder

Belangrijk is om vast te stellen dat een behoefte aan jeugdzorg niet alle problemen kan oplossen, sterker nog dat jeugdzorg vaak een afgeleide is van andere problemen. Een grote plus van de Hervormingsagenda is dat daarin dit besef wordt onderschreven en dat er meer integraal wordt gekeken.

Daarnaast is het echt nodig dat de verschillende spelers in de zorg voor jeugd gezamenlijk optrekken. Positief vinden wij dat er nu een agenda is die een leidraad biedt om de problemen in de jeugdzorg aan te pakken en dat de betrokken partijen achter de inhoud van de agenda lijken te staan. Geld blijft daarbij een issue, maar inhoudelijk is er een richting. Dat helpt.

“Voorkomen is beter dan genezen” vraagt meer aandacht informele steun

Het vroegtijdig aanpakken van problemen in gezinnen en het daardoor voorkomen van uithuisplaatsingen blijft een prima uitgangspunt, zoals het ook al was bij de stelselherziening van 10 jaar geleden. De huidige Hervormingsagenda focust daarbij grotendeels op de inrichting van de hulp door beroepsmatig, formele zorg.

Echte hervorming vraagt ook een inspanning om de inzet van “informele steun” voor jeugdigen en gezinnen verder te ontwikkelen. We zien dat mensen elkaar willen helpen, maar hebben daarvoor bij gebrek aan een eigen netwerk regelmatig een intermediair nodig die hen bij elkaar brengt. Er zijn naast pleeggezinnen steeds meer maatschappelijke initiatieven die deze verbinding succesvol organiseren. Door die initiatieven te bevorderen en te zorgen dat zij laagdrempelig beschikbaar zijn, ervaren gezinnen meer verbondenheid en steun in hun eigen leefomgeving en is de stap naar ‘het zelf weer of meer doen’ gemakkelijker.

Het vraagt daarnaast lokale samenwerking om de steun (die bijvoorbeeld ook pleeggezinnen in deeltijd bieden) laagdrempelig en dichtbij te kunnen inzetten. Het is belangrijk dat de lokale teams de mogelijkheden hiervan kennen en daarmee samen optrekken.